

**Van, Yüksekova ve Hakkâri’de
22, 23 ve 24 Mart 2008
Tarihlerindeki
Newroz kutlamaları ve Sonrasında
Yaşanan Olaylarla İlgili
İnceleme ve Değerlendirme Raporu**

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI
HUMAN RIGHTS FOUNDATION OF TURKEY
Akbaş Mahallesi Sarıca Sokak No:7/1 Altındağ/Ankara
Tel: +90 (312) 310 66 36 Faks: +90 (312) 310 64 63
www.tihv.org.tr - tihv@tihv.org.tr

I. Giriş

Kürt kökenli yurttaşlarımız açısından tarihsel ve kültürel öneme sahip geleneksel Newroz kutlamaları, bu yıl bazı kentlerimizde olaylı geçmiştir. Hatırlanacağı gibi Newroz kutlamalarından 10 gün önce yaşanabilecek olası olumsuzluklar için kaygılarını dile getiren Demokratik Toplum Partisi (DTP) yetkililerine, İçişleri Bakanı "valiler sorun çıkarmayacak" diye yanıt vermişti. Ancak süreç İçişleri Bakanı'nın söz verdiği gibi yaşanmadı. Birçok ilde valiler, zaman ve mekân gibi konuları gerekçe göstererek kutlamalara izin vermedi.

Siirt, Van, Yüksekova, Hakkâri, İzmir gibi kutlamaların yapılmasına izin verilmeyen kentlerde göstericilere güvenlik güçleri tarafından "orantısız güç kullanımı" ile müdahale edilmiş, bu müdahaleler sırasında ölüm ve yaralanma olayları meydana gelmiş, yüzlerce kişi gözaltına alınmış ve tutuklanmıştır. Hâlbuki Diyarbakır, İstanbul gibi, izin verilen kentlerde kutlamalar -öncesi ve sonrasında bazı gözaltı ve tutuklama olayları olsa da- genel olarak olaysız ve sakin geçmiştir.

Özellikle Van ve Hakkâri İlleri ile Hakkâri'ye bağlı Yüksekova İlçesi'nde 22, 23 ve 24 Mart 2008 tarihlerinde yaşanan olaylar sırasında yaşam hakkı ihlâli, çok sayıda gözaltı ve tutuklamanın yanı sıra işkence ve kötü muamele olaylarının da gerçekleştiğine dair haberlerin ulusal TV ve gazetelerde yer alması, yanı sıra 29 Mart 2008 tarihinde gerçekleştirilen Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Kurucular Kurulu Toplantısı'nda bazı kurul üyelerinin olaylara yönelik yaptığı değerlendirmeler ve mağdurlara destek sunulması talebi üzerine TİHV Yönetim Kurulu, olayların yerinde incelenmesine karar vermiştir.

Bu karar çerçevesinde:

Coşkun Üsterci (TİHV Yönetim Kurulu Üyesi),

Dr. Alp Ayan (TİHV İzmir Temsilciliği Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Sorumlusu, Psikiyatri Uzmanı),

Dr. Mehmet Antmen (TİHV Adana Temsilciliği Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi Sorumlusu) ve

Av. Hülya Üçpınar'ın (TİHV İşkenceyi Önleme Projesi Koordinatörü) yer aldığı bir İnceleme Heyeti oluşturulmuştur.

Heyet, 02-04 Nisan 2008 tarihlerinde sırasıyla Van, Yüksekova ve Hakkâri'de incelemelerde bulunmuştur.

İncelemeler sırasında;

- Van, Yüksekova ve Hakkâri'de toplam 24 mağdurla görüşülerek bu kişilerin fiziksel ve ruhsal açıdan tıbbî muayene ve değerlendirmeleri yapılmıştır.

- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi'nde yaralı olarak yatmakta olan üç mağdurla görüşülmüş, hastane görevlilerinden bu kişilerin sağlık durumlarına ilişkin bilgi alınmıştır.

- Van F Tipi Cezaevi'nde tutuklu bulunan altı kişi ile avukat görüşü yapılmıştır.

- Avukatlar ile görüşülerek bazı mağdurların hukuksal durumları hakkında bilgi alınmıştır.

- Van, Yüksekova ve Hakkâri’de mağdur yakınları, çeşitli sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, muhtarlar, görgü tanıkları, yerel gazetecilerle görüşülmüştür.
- Hakkâri Barosu ve Hakkâri Valiliği ile görüşmeler yapılmıştır.
- Görüşmelerin yanı sıra ayrıca;
 - i. İHD Newroz Gözlem Heyeti tarafından hazırlanan “Araştırma ve İnceleme Raporu”;
 - ii. İHD Hakkâri Şubesi tarafından hazırlanan “Araştırma-İnceleme Raporu”;
 - iii. Van Barosu, İHD Van Şubesi, Mazlum-Der Van Şubesi, İnsan-Der ve ÇHD Van Şubesi tarafından ortaklaşa hazırlanan “2008 Van Newroz Olaylarını Araştırma ve İnceleme Raporu”;
 - iv. Mazlum-Der Genel Merkezi tarafından hazırlanan “Van-Hakkâri-Yüksekova 2008 Newroz Olayları Raporu”;
 - v. Olayların amatör kameralar ile çekilmiş görüntüleri;
 - vi. Olaylarla ilgili ulusal ve yerel basında yer alan haberler;
 - vii. İkbâl Yaşar’a ait “Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağı”
 - viii. C. E.’ye ait “Adlî Muayene Raporları” ve Hakkâri Cumhuriyet Savcılığı tarafından verilen “Takipsizlik Kararı” incelenip değerlendirilmiştir.

II. 22 Mart 2008 Tarihinde Van’da Yaşanan Olayların; Görüşme Yapılan Kişilerin¹ Anlatımları ile İncelenen Belge ve Raporlara Göre Gelişimi

Newroz kutlamaları için Van’da oluşturulan Tertip Komitesi, kutlamanın 22 Mart 2008 tarihinde Kale Parkı’nın arkasındaki Fuar Alanı’nda gerçekleştireceğini, Van Valiliği’ne 10 gün öncesinden yazılı olarak bildirmiştir.

Van Valiliği, 19 Mart 2008 tarihinde ve mesai bitimine yakın bir saate, kutlamanın, bildirimde bulunulan 22 Mart 2008 tarihi yerine 21 Mart 2008 tarihinde yapılmasını uygun gördüğünü Tertip Komitesi’ne şifahi olarak bildirmiştir.

Bu gelişme üzerine Van Belediyesi, Valiliğin “yasaklama” kararına dayanarak kutlama yeri tahsis etmekten vazgeçtiğini bildirmiştir. Böylece fiilî olarak kutlama yapma olanağı kalmamıştır.

Tertip Komitesi, Valilikten yasaklama kararının yazılı olarak tebliğ edilmesini istemiş ise de bu talebi yerine getirilmemiştir.

Bu arada Van Emniyet Müdürlüğü 21 Mart 2008 tarihinde yerel basına Belçika’dan ithal edilen plastik mermi atan silahların tanıtımını yapmıştır².

Newroz kutlaması’nın talep edilen yerde yapılamayacağını belli olması üzerine DTP İl Örgütü, 22 Mart 2008 tarihinde, saat 10.00’da il binası önünde bir basın açıklaması yapma kararı almıştır.

22 Mart 2008 Cumartesi günü, sabahın erken saatlerinden itibaren partililer ve halk DTP İl Binası önüne toplanmaya başlamıştır. Ancak, DTP İl Binası’nın bulunduğu sokağın çıktığı Cumhuriyet Caddesi ile bu caddeye çıkan

¹ Heyetimiz, 2 Nisan 2008 tarihinde Van’da İHD Bölge Temsilcisi; İHD Van Yönetim Kurulu Üyeleri; KESK Temsilcileri; ÇHD Van Şubesi Başkanı ve üyesi avukatlar; Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi görevlileri; aynı hastanede yatmakta olan üç yaralı mağdur; Van F Tipi Cezaevi’nde tutuklu bulunan altı mağdur ile olaylar esnasında ya da gözaltına alındıkları sırada güvenlik güçlerinin şiddetine maruz kalmış dokuz mağdur ile görüşme yapmıştır.

² Bkz. <http://www.gazetevan.com/detay.asp?hid=1559>, 21.03 2008 tarihli haber.

diğer ara sokaklarda araçlarıyla birlikte tertibat alan güvenlik güçleri, DTP İl Binası'na doğru gitmek isteyen çok sayıda kişiyi engellemiştir.

Sabah 09:30 ile 10:00 sıralarında DTP İl Binası önünde toplanan yaklaşık 250 kişi ateş yakıp sloganlar atmaya başlamıştır. Bu sırada DTP Genel Başkan Yardımcısı Kamuran Yüksek, DTP Van Milletvekilleri Özdal Üçer ve Fatma Kurtalan ile DTP İl Başkanı Abdurrahman Doğar polis yetkilileri ile görüşmektedir.

Görüşmeler devam ederken, güvenlik güçleri DTP İl Binası önünde yakılan ateşin yanında bulunan topluluğa, hiçbir uyarıda bulunmaksızın, üzerlerine panzer sürmek ve gaz bombası atmak suretiyle müdahale etmiştir. Maskesi olmayan güvenlik görevlileri dâhil herkes gazdan etkilenmiştir. Güvenlik güçleri, müdahale sırasında cop ve kazma sapı gibi araçlar kullanıp ağır küfürler ederek, önüne geleni dövmeye başlamıştır. Bu arada dağılmakta olan topluluk içinden bazı kişiler de güvenlik güçlerine taş atmıştır.

Topluğun Cumhuriyet Caddesi'ne doğru dağılması üzerine onları takip eden güvenlik güçleri, Cumhuriyet Caddesi ile bu caddeye çıkan sokaklarda rastladığı, dağılan toplulukla ilişkisi olmayan yurttaşlar da dâhil, herkesi tekme, cop ve sopalar ile kıyasıya dövmüş, küfür ve ağır hakaretlerde bulunmuştur.

Kısa bir süre sonra DTP İl Binası önüne tekrar toplanan 25-30 kişilik bir grup slogan atmaya başlamıştır. Bunun üzerine orada bulunan DTP milletvekilleri ve il yöneticileri bu kişileri dağılmaları yönünde ikna etmeye çalışmış ise de, topluluğun ikna süreci devam ederken güvenlik güçleri -yine uyarıda bulunmaksızın- ikinci kez müdahalede bulunmuştur.

Güvenlik güçleri gaz bombası, ateşli silahlar, cop ve sopalar kullanarak topluluğu kovalarken ara sokaklara dağılan göstericilerden bazıları da güvenlik güçlerine taş atmıştır.

Bu gelişmelerden bir süre sonra, binadan güvenlik güçlerine taş atıldığı gerekçesiyle DTP İl Binası'nda mahkeme kararıyla arama yapılmıştır. Binada, aralarında DTP İl Başkanı'nın da bulunduğu yaklaşık 40 kişi gözaltına alınmıştır.

Binada aramanın yapıldığı sırada çevrede bulunan işyerlerine de giren güvenlik güçleri, işyerlerindeki kişilerin ahlâkî değer, etnik-kültürel özelliklerine yönelik ağır küfür ve hakaretlerde bulunmuştur. Sokaklarda ise gösterici olsun olmasın herkes güvenlik güçlerinin saldırısına maruz kalmış, çok sayıda kişi gözaltına alınmıştır.

Bu gelişmeler, olayların kentin birçok mahallesine sıçramasına yol açmıştır. Güvenlik güçleri, mahallelerde de insanlara müdahale ederken, gösterici olup olmadığına bakmadan ve yaşlı, kadın, çocuk ayırımı gözetmeden, çok sayıda kişiyi ağır biçimde dövmüş, ağır hakaret ve küfürler etmiştir. Yine çok sayıda ev ve işyerine gaz bombası atılmıştır.

Güvenlik güçleri olaylara müdahale ederken, cop, sopa, tazyikli su, gaz bombası, plastik ve gerçek mermi atan ateşli silahlar kullanmıştır. Özellikle, rastgele ya da hedef gözeterek plastik mermi kullanımı sonucunda çok sayıda kişi tehlikeli biçimde yaralanmıştır³. Bazı kişiler, polis panzerlerinin çarpması ya da ezmesi sonucu yaralanmıştır. Bazı mağdurların anlatımlarından anlaşıldığı üzere güvenlik güçleri yaralı vaziyette yerde yatan ve sağlık yardımı bekleyen kişileri bile dövmüştür.

³ Bkz. Ek'te yer alan plastik mermi yaralanmalarını gösteren fotoğraflar.

Olaylar sırasında göstericiler tarafından güvenlik güçlerine elle ya da sapanla taş atılmıştır.

22 Mart 2008 tarihinde Van'da yaşanan olaylar sırasında 38 yaşındaki Zeki Erinç ile 30 yaşındaki Ramazan Dal adlı iki kişi yaşamını yitirmiş, dördü ağır olmak üzere 70'i sivil, 14'ü güvenlik görevlisi, toplam 84 kişi yaralanmıştır⁴.

Yaralı sayısının belirtilenden çok daha fazla olmasına karşın kişiler, dövülme ya da gözaltına alınma kaygısıyla sağlık kurumlarına gitmeyip tedavilerini kendi imkânlarıyla yaptırmıştır.

173 kişi gözaltına alınmış⁵; gözaltına alınanlar polis araçlarında ve gözaltı mekânlarında ağır biçimde dövülmüş, küfür ve hakaretlere maruz kalmıştır. Daha sonra gözaltına alınanlardan 33 kişi tutuklanmıştır⁶.

III. 23-24 Mart 2008 Tarihlerinde Yüksekova'da Yaşanan Olayların Görüşme Yapılan Kişilerin⁷ Anlatımları ile İncelenen Belge ve Raporlara Göre Gelişimi

Newroz için ilçede oluşturulan Tertip Komitesi, Yüksekova Kaymakamlığı'na 12 gün öncesinden yazılı başvuruda bulunarak, kutlamanın 23 Mart 2008 Pazar günü yapılacağını bildirmiştir.

Yüksekova Kaymakamlığı 20 Mart 2008 tarihinde, mesai saatinin bitimine az bir zaman kala, bildirimde bulunulan tarihin uygun görülmediğini ve bu nedenle de kutlamanın 21 Mart 2008 tarihinde yapılabileceğini Tertip Komitesine tebliğ etmiştir.

Tüm hazırlıklarını bildirilen tarihe göre yapmış olan Tertip Komitesi, aralarında milletvekilleri ve sanatçıların da bulunduğu bazı konukların gelecek olması nedeniyle kutlama tarihini geriye çekmenin mümkün olamayacağı sonucuna varmıştır. Bunun üzerine, karar değişikliği yapmalarını talep etmek üzere yetkililerle görüşmeler başlatılmıştır.

Yetkililerle sürdürülen görüşmelerden bir sonuç alınamaması üzerine Tertip Komitesi, kutlama yapmaktan vazgeçtiklerini, ancak 23 Mart 2008 Pazar günü, saat 10:00'da, DTP İlçe Binası önünde bir basın açıklaması yapılacağını kaymakamlığa bildirmiştir.

22 Mart 2008 Cumartesi günü kaymakam, emniyet müdürü, TEM Şube Müdürü ile Tertip Komitesi üyeleri bir toplantı yapmıştır. Özellikle emniyet yetkilileri, basın açıklamasına izin vermeyeceklerini, herhangi bir etkinlik yapılması halinde müdahale edeceklerini belirtmiştir.

Bu arada İlçeye Malatya, Kayseri, Bolu ve Konya'dan çok sayıda polis (Çevik Kuvvet) getirilip Yüksekova Öğretmen Evi'ne yerleştirilmiştir⁸. İlçenin tüm

⁴ İHD Newroz Gözlem Heyeti tarafından hazırlanan 28 Mart 2008 tarihli "Araştırma ve İnceleme Raporu", s. 5.

⁵ *Adı geçen rapor*, s. 5.

⁶ *Adı geçen rapor*, s. 5.

⁷ Heyetimiz, 3 Nisan 2008 tarihinde Yüksekova'da, Belediye Başkan Vekili ve Belediye Meclis Üyeleri, DTP İlçe Başkanı ve yöneticileri, ilçede var olan dokuz mahallenin muhtarı, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Eğitim-Sen, SES, Tümbel-Sen, Dives, Haber-Sen, Genel-İş, Kürdî-Der gibi sivil toplum kuruluşlarının başkan ve yöneticileri, avukatlar, yerel basın temsilcileri ile olaylar esnasında ya da gözaltına alındıkları sırada güvenlik güçlerinin şiddetine maruz kalmış sekiz mağdur ve yaşamını yitiren İkbâl Yaşar'ın yakınları ile görüşmeler yapmıştır.

⁸ Bkz. www.ajansdogu.com 30.03.2008 tarihli sayısı ile *Bolu Express Gazetesi* www.boluepress.com 1.04.2008 tarihli sayısı.

giriş ve çıkışlarında kontrol noktaları oluşturulmuş, polis ve askerler ilçenin muhtelif yerlerine, yaygın biçimde konuşlandırılmıştır.

23 Mart 2008 Pazar günü erken saatlerden itibaren DTP İlçe Binası önünde basın açıklaması için toplanan yaklaşık 1500 kişi halay çekerek, sloganlar atmaya başlamıştır.

Güvenlik güçleri, topluluğa, yapılan etkinliğin yasadışı olduğunu, dağılmamaları halinde müdahale edileceğini anons etmiştir⁹.

Bunun üzerine Yüksekova Belediye Başkanı, polis yetkilileri ile görüşerek milletvekillerinin gelmek üzere olduğunu, gelenler halkı selamladıktan sonra basın açıklamasının okunacağını, en fazla bir saat içinde halkın dağılmasını sağlayacaklarını söylemiş ve güvenlik güçlerinin herhangi bir müdahalede bulunmamalarını istemiştir.

Daha sonra, toplanma noktasına gelen DTP Milletvekilleri, kalabalığı selamlayarak kısa konuşmalar yapmıştır.

Bu sırada DTP İlçe Binası'nın karşı tarafında ateş yakılmıştır. Ateşi yakanlarla güvenlik güçleri arasında gerginlik yaşanmıştır. Cadde üzerinde bulunan kişilerden bazıları güvenlik güçlerine taş atarken güvenlik güçleri de uzaktan gaz bombası ve taş atarak buna yanıt vermiştir.

Polis yetkilileriyle görüşmekte olan Milletvekilleri, Belediye Başkanı ve DTP İlçe Başkanı, gerilimi yatıştırmaya çabalamışlardır. Görüşmeler sırasında güvenlik güçleri sert ve uzlaşmaz bir tutum içinde olmuş, hatta bazı polisler kendi hiyerarşilerini dahi çiğneyerek görüşmeleri yürüten Milletvekilleri, Belediye Başkanı ve diğer DTP yetkililerine ağır küfür ve hakaretlerde bulunmuştur.

Gerilimin iyice artması üzerine DTP İlçe Başkanı Vahit Şahinoğlu bir konuşma yaparak topluluktan dağılmalarını istemiştir.

Bu sırada tüm yollar güvenlik güçleri tarafından kesilmiş ve gidilebilecek bir tek yön açık bırakılmıştır.

Topluluk bu yöne doğru dağılırken, güvenlik güçlerine doğru nereden geldiği belli olmayan birkaç taş atılmıştır. Bunun üzerine güvenlik güçleri panzerleri sürerek, ateşli silahlar, cop, gaz bombası ve tazyikli su kullanarak dağılmakta olan topluluğa, arkasından müdahale etmiştir.

Müdahale üzerine kaçışma başlamış, bu arada topluluk içinden bazı kişiler, güvenlik güçlerine el ve sapanla büyüklü küçüklü taşlar atmıştır¹⁰.

Bu aşamadan sonra olaylar kısa sürede ilçenin tüm mahallelerine yayılmıştır.

Güvenlik güçleri cadde ve sokaklarda önüne gelen herkesi genç, yaşlı, kadın, çocuk demeden sert biçimde dövmeye ve gözaltına almaya başlamıştır. Göstericileri takip ederken evlere, işyerlerine izinsiz giren güvenlik güçleri içeride bulunan insanları dövüp, ahlâkî, etnik ve kültürel değerlerine, siyasî görüş ve inançlarına yönelik ağır hakaretlerde bulunmuş ve küfürler etmiştir. Pek çok eve ve işyerine gaz bombası atılmıştır. Çok sayıda ev ve işyerinde ciddi maddî hasarlar meydana gelmiştir.

Kentin her tarafından silah sesleri duyulmaya başlanmıştır. Gerçek ve plastik mermi atan ateşli silahlardan açılan ateş sonucu üçü ağır olmak üzere pek

⁹ Adı geçen rapor, s. 5.

¹⁰ Adı geçen rapor, s. 6.

çok kişi yaralanmıştır. Panzerler tarafından ezilenler olmuştur. Olayları görüntülemeye çalışan gazeteciler tartaklanıp dövülmüş, kameraları kırılmıştır¹¹. İHD Gözlem Heyeti de tehdit, küfür ve hakaretlere maruz kalmıştır.

Cumhuriyet Mahallesi'ndeki olaylarda uzun namlulu ateşli silahtan atılan mermi çekirdeği¹² ile yaralanan 29 yaşındaki İkbâl Yaşar'ı hastaneye götüren taksi, güvenlik güçleri tarafından durdurularak, İkbâl Yaşar dâhil olmak üzere, arabada bulunanların hepsi dövülmüştür. Daha sonra, İkbâl Yaşar'ın hastaneye getirilmeden önce ölmüş olduğu belirtilmiştir¹³.

Saat 18.30 sıralarında havanın kararmasıyla olaylar durmuştur.

İkbâl Yaşar'ın cenazesi gece yarısı saat 02:30-03:00 sıralarında güvenlik güçleri tarafından hastaneden alınarak, ailesinin istek ve iradesi dışında, polis lojmanlarının karşısında, mezarlık olmayan bir arazide iş makinesiyle açılan bir mezara defnedilmiştir.

24 Mart 2008 Pazartesi günü İkbâl Yaşar'ın gizlice defnedildiğini öğrenen ilçe halkı, sabahın erken saatlerinden itibaren DTP İlçe Binası'nın önünde toplanmaya başlamıştır. Esnaf dükkân açmamıştır. Gerginlik en üst düzeye çıkmış, ilçenin dört bir yanından silah sesleri duyulmaya başlanmış ve çok sayıda yaralanan olmuştur.

Bu arada, okullardaki polis ve asker çocukları ile lojmanlarda bulunan aileleri güvenlik güçlerince toplanıp refakate alınarak askerî bölgelere götürülmüştür. Polis ve asker ailelerinin "güvenli" yerlere götürülmesi, ilçe hakkında olayların çok daha vahim bir hale geleceği konusunda ciddi kaygı ve korkuya neden olmuştur.

Gelişmeler bu yönde devam ederken İkbâl Yaşar'ın ailesi, DTP Milletvekilleri, İHD Newroz Gözlem Heyeti Üyeleri ve yerel yöneticilerden oluşan bir heyet, Yüksekova Kaymakamı Mehmet Ünal ve o esnada Kaymakamlıkta bulunan Hakkâri Valisi Ayhan Nasuhbeyoğlu ile görüşmüşlerdir. Yetkililerle yapılan görüşmelerin sonucunda İkbâl Yaşar'ın cenazesi, geleneklere uygun bir şekilde ve istenilen yere defnedilmek üzere ailesine teslim edilmiştir.

Aynı gün saat 14:00 sıralarında on binlerce kişinin katılımı ile bir tören düzenlenerek cenaze defnedilmiştir.

Ardından halkın evlerine çekilmesi ile ilçede ortam sakinleşmiştir.

24 Mart 2008 Pazartesi günü gelişen olaylar sırasında karnına isabet eden bir kurşunla ağır yaralanan 37 yaşındaki Fahrettin Şedal 10 Nisan 2008 tarihinde, tedavi görmekte olduğu Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Araştırma Hastanesi'nde yaşamını yitirmiştir.

Yüksekova İlçesi'nde iki gün boyunca yaşanan olaylar sonucunda iki kişi yaşamını yitirmiş, en az 10 kişi yaralanmıştır. Yaralı sayısı çok daha fazla olmasına karşın kişiler, dövülme ya da gözaltına alınma kaygısıyla sağlık kurumlarına gitmeyip kendi imkânları ile tedavi olmuştur.

İlçedeki olaylar sırasında, 10'u 18 yaşından küçük olmak üzere, toplam 20 kişi gözaltına alınmıştır. Daha sonra, gözaltına alınanlardan, üçü 18 yaşından

¹¹ Bkz. www.yuksekovahaber.com Gazetesi'nin 24 Mart 2008 tarihli haberi.

¹² Yüksekova Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 23.03.2008 tarihli ve 2008/665 Soruşturma No'lu "Ölü Muayene ve Otopsi Tutanağı".

¹³ Adı geçen tutanak.

küçük olmak üzere toplam 10 kişi tutuklanmıştır¹⁴. Ayrıca dokuz kişi hakkında adli kontrol kararı verilmiştir.

Gözaltına alınan kişiler, gözaltına alınma esnasında, araçlar ve gözaltı mekânlarında ağır biçimde dövülmüş, özellikle de yoğun küfür ve hakaretlere maruz kalmıştır.

IV. 22 Mart 2008 Tarihinde Hakkâri’de Yaşanan Olayların Görüşme Yapılan Kişilerin¹⁵ Anlatımları ile İncelenen Belge ve Raporlara Göre Gelişimi

Newroz için oluşturulan Tertip Komitesi, on beş gün öncesinden Hakkâri Valiliği’ne yazılı başvuru yaparak, kutlamaların 22 Mart 2008 tarihinde Newroz Alanı olarak tabir edilen Merzan Sahası’nda yapılması için bildirimde bulunmuştur.

İlde 1999 yılından bu yana Newroz kutlamaları hep izinli olarak yapılmış ve bazı münferit gözaltı ve olaylar dışında kitlesel boyutta herhangi bir olay ve sorun yaşanmamıştır.

Hakkâri Valiliği, kutlamaların bildirimde bulunulan tarihte değil 21 Mart 2008 tarihinde yapabileceğini Tertip Komitesine bir yazı ile 20 Mart 2008’de ve akşamüzeri saatlerinde tebliğ etmiştir.

Belediye Başkanı ve Tertip Komitesinin, Hakkâri İli Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü ile görüşme yapmalarına karşın Valiliğin kararında bir değişiklik olmamıştır.

Bunun üzerine tertip komitesi, kutlamaya katılacak konuşmacı ve müzisyenlerin talep edilen tarihe göre organize edildiğinden hareketle, Valilikçe bildirilen tarihte kutlama yapmayacaklarını ve herhangi bir sorumluluk da üstlenmeyeceklerini belirten bir dilekçeyi valiliğe vermiştir.

Bu arada kente Erzurum, Konya, Malatya ve Yozgat gibi illerden çok sayıda polis (Çevik Kuvvet) getirilmiş ve Hakkâri Polis Evi’ne yerleştirilmiştir.

20 Mart 2008 tarihinde Keklikpınar Mahallesi’nde çocuk ve kadınlar tarafından Newroz ateşi yakılması üzerine güvenlik güçleri müdahalede bulunmuş mahallede bazı gerginlikler yaşanmıştır. Aynı akşam Gazi Mahallesi’nde yapılmak istenen kutlamaya da müdahale eden polisler, ateş yakan kadınları tartaklamış, bazı kişileri de gözaltına almıştır.

22 Mart 2008 Cumartesi günü sabah erken saatlerde DTP İl Binası önünde yapılacak basın açıklaması için toplanan yaklaşık 500 kişi, ateş yakıp halay çekmiş ve sloganlar atmıştır.

DTP İl Yöneticileri, basın açıklaması yapıldıktan sonra topluluğun sakince dağılacağını polis yetkililerine belirtmişlerdir.

Buna karşın güvenlik güçleri, “dağılın” ihtarını yapmadan, kutlama yapanların üzerine panzerleri sürerek, cop, sopa, gaz bombası ve tazyikli su kullanarak müdahalede bulunmuştur.

¹⁴ Bkz. www.polis.web.tr ve www.yuksekovahaber.com gazetelerinin 27.03.2008 tarihli haberi.

¹⁵ Heyetimiz 4 Nisan 2008 tarihinde Hakkâri’de, Vali Yardımcısı Orhan Balcı, Hakkâri Barosu Başkanı ve Yönetim Kurulu Üyeleri, İHD Hakkâri Şubesi yöneticileri, KESK bileşeni sendikaların yönetici ve temsilcileri, bazı tanıklar ile olaylar esnasında ya da gözaltına alındıkları sırada güvenlik güçlerinin şiddetine maruz kalmış yedi mağdur ile görüşme yapmıştır.

İçinde İHD Hakkâri Şubesi'nin de bulunduğu iş merkezi ile çevredeki dükkânlara kaçışan topluluk, atılan gaz bombalarından ciddi bir şekilde etkilenmiştir. Söz konusu iş merkezinin bodrum katına sığınan kişilerin üzerine de çok miktarda gaz bombası atılmıştır. Yoğun gazdan etkilenen bu kişilerin dışarıya çıkmalarına önce izin verilmemiştir. Daha sonra çevredeki esnaflara gaz maskesi veren polisler, bodrumda mahsur kalanları esnafın yardımıyla dışarı çıkartmış ancak bu kişileri cop, sopa ve tekmeyle dövmüştür. Biber gazı ve dövülmelerden etkilenen ve bayılan çok sayıda kişi gelen ambulanslarla hastaneye kaldırılmıştır.

Bu gelişmelerin sonrasında olaylar tüm şehre yayılmıştır.

Güvenlik güçleri, ateş yakılan ya da kutlama/gösteri yapılan mahallelerde olaylara müdahale ederken ateşli silah ve gaz bombası kullanmış, gösterici olup olmadığına bakmaksızın önüne gelen herkesi ağır biçimde dövmüştür.

Göstericileri yakalama gerekçesiyle çok sayıda ev ve işyerine gaz bombası atılarak girilmiş, ev ve işyerlerinin kapı ve pencereleri, park halindeki araçların camları kırılmış, hatta çatı ve damlardaki çanak antenler taşlanarak tahrip edilmiştir. Güvenlik güçleri, mahallelerde, girdikleri ev ve işyerlerindeki herkese yönelik olarak "Apo'nun Piçleri..." şeklinde başlayan, çok ağır ve tahrik edici küfür ve hakaretlerde bulunmuştur.

Güvenlik güçlerinin gitmekte zorlandığı yerlere müdahale için helikopter kullanılarak gaz bombaları atılmıştır.

Olaylar sırasında çok sayıda kişi yaralanmıştır. Yaralıların çoğu dövülme ve gözaltına alınma kaygısı ile hastanelere gitmemiş ve tedavilerini kendi olanaklarıyla yapmaya çalışmıştır.

Güvenlik güçlerinin aşırı miktarda kullandığı gaz bombaları nedeniyle kentin her yerinde çocuk ve yaşlılar gazdan etkilenmiştir. Özel Sevgi Hastanesi'nde yatan, çoğunluğu çocuk olmak üzere gazdan etkilenen hastalar başka bir yere nakledilmişlerdir.

Olaylar sırasında çok sayıda kişi gözaltına alınmıştır. Gerek gözaltına alınmalar sırasında ve gerekse gözaltı birimlerinde kişiler ağır biçimde dövülmüş, hakaret ve küfürlere maruz kalmıştır.

Gözaltı prosedürü gereği yapılması zorunlu olan tıbbî kontroller için kişiler hastanelere götürülmemiştir. Bunun yerine doktorlar, "gözaltına alınan kişi sayısının fazla olması" gerekçe gösterilerek gözaltı birimlerine getirilmiştir.

Hakkâri Valiliği'nin yaptığı açıklamaya¹⁶ göre, olaylar sırasında göstericiler lastik yakmış, slogan atmış, yollara barikat kurarak trafiği engellemiş ve güvenlik güçlerine taş atmıştır.

Olaylar nedeniyle 24'ü çocuk olmak üzere toplam 54 kişi gözaltına alınmış; yedisi 18 yaşından küçük olmak üzere toplam 28 kişi tutuklanmıştır. Ayrıca, 17 kişi hakkında da adli kontrol kararı verilmiş, iki kişi hakkında ise yakalama müzekkeresi çıkarılmıştır.

Yine Hakkâri Valiliği'nin açıklamasına göre Yüksekova ve Hakkâri'de yaşanan olaylar nedeniyle iki emniyet amiri ile bir başkomiser ve 15 polis memuru atılan taşlardan dolayı çeşitli yerlerinden yaralanmıştır. Ayrıca uzaktan kumanda ile patlatılan bomba nedeniyle iki polis memuru da hayati tehlike oluşturmayacak şekilde yaralanmıştır.

¹⁶ Bkz. www.polis.web.tr ve www.yuksekovahaber.com gazetelerinin 27.03.2008 tarihli haberi.

Olayların ardından, başta Belediye Başkanı olmak üzere tüm siyasî partiler, sivil toplum örgütleri ve esnaf temsilcileri bir araya gelerek hazırladıkları, olaylar sırasında başına buyruk hareket eden ve aşırı güç kullanan, özellikle de eylemleri sırasında tüm kent halkına küfür ve hakaret ederek aşağılayan güvenlik güçlerinin tutum ve davranışları karşısında duydukları üzüntü, infial ve kaygıları dile getiren bir metni, Hakkâri Valisi'ne vermişlerdir.

V. Van, Hakkâri ve Yüksekova'da Görüşülen Mağdurların Tıbbî Muayene ve Değerlendirme Sonuçları

Van, Hakkâri ve Yüksekova'da yaşanan olaylarda güvenlik güçlerinin müdahalesi ya da gözaltına alınmalar sırasında yaralanan ya da işkence ve kötü muameleye maruz kalan toplam 27 mağdur ile görüşülmüştür.

Görüşülen mağdurlardan biri 18 yaşından küçük, üçü ise kadındır.

Mağdurların üçü ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi'nde görüşülmüştür.

Hastane dışında görüşülen mağdurlardan 21'nin fiziksel, 16'sının ruhsal açıdan tıbbî muayene ve değerlendirmeleri yapılmıştır.

Görüşmeler sırasında alınan öykülerden kişilerin;

- Gösterilere katılmış olsun ya da olmasın sokakta, evde ya da işyerinde:
 - *"Polisler olaylar nedeniyle dershaneye gitmeme izin vermedikleri için yurda gitmeye karar verdim. Yolun diğer tarafına geçmek için koştuğum sırada askerî bir aracın çarpması sonucu bayılmışım. Gözümü hastanede açtım. Başıma 15 dikiş atılmış.";*
 - *"Newroz kutlaması için gittiğim alanda aniden gaz bombaları ile karşılaştım. Gazdan etkilenip bayılmak üzere iken plastik mermi ile sol köprücük kemiğime yakın bir yerden yaralandım. Mermi 8-10 metreden doğrudan hedef gözetilerek atıldı...";*
 - *"(...) iki arkadaşım ile birlikte çarşıya giderken polis tarafından durdurulduk. Polisler ceketlerimizi kafamıza geçirip üçümüzü birden coplarla dövmeye başladı...";*
 - *"(...) olaylar başladığında camideydim. Camiden çıktığımda birden kalabalık ortasında kaldım. Polisin açtığı ateş sonucu sağ bacağımdan yaralandım...";*
 - *"(...) polisler avlu kapısını kırarak içeri girdiler... Kafama dipçik ile vurdular. Yere düştüm. Dört polis sırtıma sopalarla vurmaya başladı. 18 yaşındaki kızım ile 14 yaşındaki oğlumu döverek banyoya soktular... Bir süre baygınlık geçirdim. Sonra oğlumu banyodan çıkararak daha kötü dövdüler. Eşim ve diğer altı çocuğum olayı şaşkınlık ve korku ile izliyorlardı... Polisler kaçan birinin evimde saklandığını iddia ediyorlardı...";*
 - *"22 Mart 2008 Cumartesi günü basın açıklamasına katılmak için DTP İl Binası önüne gittim. Halay çekerken polisler birden saldırdı. İş merkezine girip bodruma indik. Bodrum katında iken atılan gaz bombalarından çok etkilendim. Dışarı çıkarken*

merdivenlerde polisin saldırısına uğradım: Cop ve tekmeyle dövüldüm. Orada bayılmış. Daha sonra hastanede ayıldım...".

- Gözaltına alınırken ve araçlarda:
 - *"(...) gaz bombasından etkilenmemek için Öğretmen Evi'ne sığındım. Ancak Özel Harekât Timleri, Öğretmen Evi'ne de saldırdı ve beni yakalayıp döve döve arabaya götürdüler. Arabada da dövmeye devam ettiler...";*
 - *"Bulduğum yerden dışarıya çıkardılar, yaklaşık 500 metre yerde sürükleyerek üstümü yırttılar, polis otosuna götürdüler burada da dövmeye devam ettiler.";*
 - *"Daha sonra polis panzerinin yanına götürdüler. Bu ara polisin biri kafamı panzere vurarak 'İşte devlet bu' 'Gelsin Apo sizi kurtarsın!' diyerek, hakaret ederek dövmeyi sürdürdü".*
- Gözaltı merkezlerinde:
 - *"(...) karakola götürüldüm. Buradaki polisler tarafından da dövüldüm. Sonra (...) Emniyet Müdürlüğü, (...) Şubesi'ne götürüldüm. Burada da dayak, hakaret ve tehditler devam etti. Hayalarım tekme ile vurdular. Sol hayamda aşırı ağrı oldu. Doktor istedim, ancak doktor ertesi gün geldi. Hastaneye sevk edildim. "Sol testis patlaması" tanısıyla hastanede ameliyat oldum ve sol hayam alındı...".*
- Kişilerin herhangi bir şekilde direnme gücü/durumu yokken:
 - *"22 Mart 2008 Cumartesi günü DTP önünde Newroz kutlaması yaparken aniden polisin saldırısına uğradık. Başıma copla vurdular. Bulduğumuz yere gaz bombası atıldığı için baygınlık geçirdim. Yere düştüğümde yakın mesafeden hedef gözetilerek ateş edilmesi sonucunda sağ kalçamdan plastik mermi ile yaralandım...";*
 - *"Polislerin açtığı ateş sonucu başımdan yaralandım. Yerde yaralı olarak yatarken polisler tekme ile yüzüme ve kafama vurdular. Burnum kırılmış...";*
 - *"Önce yüzüme dipçik darbesi geldi. Yere düştüm, yerde de vurmaya devam ettiler, bayılmışım...";*
 - *"İkbal kucağımdaydı ve ona zarar gelmesin diye araçtan inmek istemiyordum. Elimi aracın penceresinden çıkartarak tavanı tutmaya çalışıyor, araçtan inmemek için direniyordum. Biri aracın üstüne çıkarak elime sopa ile vurdu ve beni zorla araçtan dışarı çıkarttılar. Sopalarla dövmeye başladılar. Çamura düştüm, vurmaya devam ettiler. Bu ara ikbal'i de araçtan çıkarttılar. Onu da cop ve tekme ile dövdüler. Devamlı küfrediyorlardı, 'Apo'nun piçleri... Apo gelip sizi kurtarsın...' diyorlardı.";*
 - *"Polisler önde gitmekte olan 5-6 kişiyi yakalamaya çalışıyorlardı. Benim üzerime 7-8 polis birden saldırınca diğer kişiler kaçtı. Bunun üzerine bütün polisler bana yönelerek cop ve kalaslarla dövmeye başladılar. Yere düştüm, buna rağmen polisler vurmaya devam etti. Polisin biri kafama basıp küfür ederken*

diğerleri de vuruyorlardı. Bir süre sonra öldüğümü sanarak bıraktılar...".

Güvenlik güçlerinin aşırı ve orantısız güç ve şiddet kullanımı sonucu multiple (çoğul) travmaya maruz kaldıkları anlaşılmaktadır.

Kişilerin görüşmeler sırasında ifade ettikleri yakınmaları:

- *"Sırtta sol yanda ağrı, batında hassasiyet, bulantı, kusma. Sol kol ve omuzlarda ağrı var.";*
- *"Her tarafı morluklarla doluymuş, oturmakta dahi zorluk çekiyormuş. Her yeri ağrıyormuş. Şu an ağrılarında kısmi azalma var. Omuz ve kalçada ağrılar sürüyor. Otururken zorlanma belirtiyor.";*
- *"Nefes almakta zorluk, bel, diz ve kaburgalarda ağrı var.";*
- *"Baş dönmesi, sağ yanda ağrı ve morluklar. Gözüne silah dipçığı ile vurulduğunu buna bağlı ağrı ve morluk tarif etmekte...";*
- *"Her tarafında morluklar ve ağrılar varmış ama sonraki günlerde azalmış. Bel ağrısı hâlâ devam ediyor."*
- *"Halen sol bacağında ağrı (ilk günler yanık ve yara varmış 10 gün içinde iyileşmiş), midede yanma..."*
- *"Sol dizinde ağrı, sol elde ağrı, sol elde titreme, sırt ağrısı..."*

Kişilerin olaydan on gün sonra yapılmış fizik muayene ve değerlendirmeleri:

- *"Başta frontal bölgede 2,5-3 santimetrelilik cilt erezyonu var (kesi şeklinde ancak iyileşmeye başlamış). Sağ kalçada 3 santimetrelilik kurşun giriş deliği (plastik mermi), etrafında yaklaşık 10 santimetrelilik hematoma ve ekimoz var.";*
- *"Belde, paravertebral kas spazmı ve bastırmakla duyarlılık var. Her iki kalça ve diz hareketlerinde minimal duyarlılık var.";*
- *"Skrotumda sol testis hizasında 2 santimetrelilik operasyon skarı (yarası) ve bastırmakla duyarlılık var. Sol testis ele gelmiyor.";*
- *"Sağ omuzda bir adet 2,5 santimetre çapında mermi giriş yeri, hemen 5 santimetre üzerinde sütüre (dikiş) edilmiş kesi var (merminin çıkarıldığı yer). Sağ omuz hareketleri hassas.";*
- *"Burnunda kırık var. Sağ frontal bölgede kurşun giriş deliği var. Etrafında 10 santimetreyi aşan ödem ve yaklaşık 12-15 santimetre çapında sütün var.";*
- *"Sırtta, sol yanda bastırılmaya bağlı diyalektik ağrı, sol omuz hareketlerinde hassasiyet...";*
- *"Dik durmada zorlanma, sırtta bastırmakla duyarlılık var. Sağ yan tarafta hassasiyet çok belirgin. Derin nefes alma ile ağrı artma var. AC sesleri doğal. Sağ diz hareketleri hassas, bazı bölgelerde erozyon ve ekimozlar, noktasal krut bağlamış erezyon var.";*
- *"Sol el bileği yaklaşık 15 santimetre uzunluğunda bezle sarılmış. El bilek hareketlerinde ciddi duyarlılık ve kısıtlılık var. Sağ el 4. ve 5. parmaklarda deformite ve hareket kısıtlılığı var. Yumruk yapamıyor. Bel hareketleri hassas. Sağ yan tarafta bastırmakla duyarlılık var.";*

- "Sol ön kol üst medial bölgede 5 santimetrelilik ay şeklinde eski ekimoz, sol el bileğinde bastırmakla duyarlılık ve ciddi hareket kısıtlılığı var".

Bunlara bağlı olarak üçü hastanede görüşülen, 21'i fizik muayene ve değerlendirmesi yapılan toplam 24 mağdurda saptanan:

- i. Dördü plastik mermi, üçü gerçek mermi olmak üzere toplam yedi kişide ateşli silah yaralanması;
- ii. Bir kişide plastik mermi yaralanması sonucu clavicula (köprücük kemiği) kırığı;
- iii. Bir kişide gerçek mermi yaralanması sonucu tibia kırığı;
- iv. Bir kişide künt darbe (tekme) sonucu oluşan testis patlaması;
- v. Bir kişide künt darbe (tekme) sonucu oluşan burun kırığı;
- vi. Bir kişide cop ya da sopa darbesi sonucu oluşan falanks kırığı şüphesi;
- vii. Bir kişide frontopariatal bölgede 6-7 santimetrelilik sütüre edilmiş skalp (kafa derisi) kesisi;
- viii. Bir kişide sol parietal bölgede birbirine yakın 7-8 santimetrelilik 2 adet sütüre edilmiş skalp kesisi;
- ix. Tümünde ise yumuşak doku travması,

bulguları mağdurların maruz kaldıkları multiple (çoğul) travmayı destekler mahiyettedir.

Ayrıca, ruhsal değerlendirmesi yapılan 16 mağdurun belirttiği yakınmalar;

- "İnsanlara çok öfkeli ve güvensizim";
- "yemem-içmem üçte birine düştü. 3-4 kilo vermişimdir"; "5 kilo kaldıracak gücüm yok";
- "Herkes bana 'sen niye böyle yaptın?' diyerek adeta suç bende gibi yaklaşıyor. Bu da beni çok olumsuz etkiliyor...";
- "Resim yapmak, matematik, hiçbir şeyde gözüm yok..."; "Kafam sürekli 'tekrar karşıma çıkacaklar mı? Eğitimim boşa gidecek mi?' gibi düşüncelerle meşgul";
- "Sürekli baskın temalı kâbuslar görüyorum... Korkuyla uyanıyorum";
- "Benim hayatım bitmiş... Bu dünyada değilim sanki"; "Suç duyurusunda bulunursam yine üstüme gelirler mi, diye korkuyorum";
- "Başka bir gezegendeymişim gibi hissediyorum... Aradığım adresleri bulamıyorum";
- "(...) gözaltında iken en çok da annemi düşündüm... Çok duygusal biriyim... Böylesi durumlarda da en çok kendimi suçlu hissederim"; "Kendimi Guantanamo'da hissediyorum!"; "Adeta bendeki çok önemli bir şeyler öldü... Son verildi... Temelden değişti bazı şeyler";
- "(...) şakalaştığım arkadaşlarımı görmezden geliyorum"; "(...) herkesten çektim kendimi"; "Eve gitmeyip terk etme isteği geliyor...";
- "Ailemin yanında dövülmek ve küfür işitmek beni çok kötü etkiledi.";
- "Biri gelsin kafama sıksın daha iyi... Bu yaşam neyime?";

- "Uyuyamıyorum, televizyon seyredemiyorum, titriyorum. Çocuklar ses edince dövmek istiyorum."; "Dövüldüğüm yere gidemiyorum"; "Yaşlanmış gibi hissediyorum, yemek bile yapamıyorum".

Her bir mağdurda yoğunluğu ve dağılımında farklılıklar bulunmakla birlikte genel olarak saptanan:

Uykuya dalmada zorluk; kabus; uykusuzluk; yorgun uyanma; anoreksi; dikkat toplamada ileri güçlük; unutkanlık; anksiyete; depresif affect; disforik mizaç; anhedoni; travmatik süreci film şeridi tarzında tekrar tekrar yaşama; yoğun fizyolojik tepkiler; travmatik süreci anımsatan tüm uyaranlarla yeniden yaşama bulguları; kaçınma semptomları; tepki eşiğinde ileri azalma; irritabilite; ölüm temalı düşünceler; çabuk yorulma...

vb. ruhsal bulgular ile

Bu yakınma ve bulgulara bağlı olarak konulan;

- i. Sekiz kişi için "Akut Anksiyete Bozukluğu" + "Major Depresyon, Tek Nöbet",
- ii. Bir kişi için "Major Depresyon, Melankolili, Tek Nöbet" + "Akut Anksiyete Bozukluğu",
- iii. İki kişi için "Akut Anksiyete Bozukluğu",
- iv. Bir kişi için "Depresif Tablo",
- v. Bir kişi için çok yoğun melankolili depresif bir klinik ile kendini gösteren "Yas Tablosu",
- vi. Bir kişi için "Travma Sonrası Stres Bozukluğu, kronik, akut alevlenmeli" + "Yas Tepkisi",
- vii. Bir kişi için "Travma Sonrası Stres Bozukluğu, kronik, akut alevlenmeli" + "Major Depresyon, melankolili",

tanıları da aynı şekilde mağdurların multiple (çoklu) travmaya maruz kaldıklarını destekler mahiyettedir.

Mağdurların yakınmaları, gerçekleştirilen fiziksel ve ruhsal değerlendirmeleri ile bunların sonucunda saptanan fiziksel ve ruhsal bulgu ve tanılar, birlikte ve bir bütünlük içinde değerlendirildiğinde tüm verilerin birbirleriyle ve mağdurların anlatımlarıyla uyumlu oldukları; mağdurların yaşadıklarını belirttikleri travmatik sürece ilişkin anlatımlarını kuvvetle destekler mahiyette olduğu; dolayısıyla mağdurların "orantılı güç kullanımı" iddiası ile açıklanamayacak boyut ve nitelikte "insan eliyle oluşturulmuş fiziksel ve ruhsal travmaya" maruz kaldıkları kanaatine varılmıştır.

VI. C. E.'a ait "Adlî Muayene Raporları" ve Hakkâri Cumhuriyet Savcılığı Tarafından Verilen "Takipsizlik Kararı"nın Değerlendirilmesi

C. E.'ye ilişkin olarak Hakkâri Adlî Tıp Şube Müdürlüğü'nce düzenlenen 22.03.2008 ve 23.03.2008 tarihli, Hakkâri Devlet Hastanesi'nde düzenlenen 25.03.2008 ve 28.03.2008 tarihli; T.C. Adalet Bakanlığı Hakkâri Kapalı Ceza ve Tevkifevi'nde düzenlenen 31.03.2008 tarihli raporlar olmak üzere beş tıbbî rapor bulunmaktadır.

Hakkâri Adlî Tıp Şube Müdürlüğü'nden alınmış 22.03.2008 ve 23.03.2008 tarihli raporlarda¹⁷ kişinin kısmen soyulduğuna dair ibare bulunduğu halde, vücudun soyulmamış bölgelerini de kapsar biçimde, vücudunda darp ve cebir izi yoktur şeklinde nitelermeler bulunmaktadır.

Raporlar, rapor belgesinin kenar başlıklarında açıkça ve ayrıntılı olarak bulunan açıklamalara aykırı olarak doldurulmuştur. Ayrıca raporlarda diğer uzmanlık alanlarının değerlendirmeleri ve gerekli tetkikler ile ruhsal inceleme ve sonuçlarına yer verilmemiştir.

25.03.2008 tarihli Hakkâri Devlet Hastanesi'nde düzenlenen rapor¹⁸ da yukarıda bahsedilen tüm eksiklikleri taşımaktadır.

28.03.2008 tarihli rapor¹⁹ ise yukarıda bahsedilen eksikliklerin yanı sıra işkence iddiası üzerine hazırlanan bir rapor olmasına rağmen bu nitelikte bir iddiayı aydınlatacak kapsam ve içeriğe sahip değildir. Raporda mağdurun kişisel tıbbî, öyküsüne, olay öyküsüne, mağdurun kendi anlatımı ile yapılanların ne zaman, ne kadar süreyle, ne şekilde yapıldığına yer verilmemiştir. Muayene sırasındaki tüm fiziksel ve ruhsal yakınmalar, bulgular tespit edilmemiştir. Ayrıca diğer uzmanlık alanlarının değerlendirmeleri ve gerekli tetkikler ile ruhsal inceleme ve sonuçlarına da yer verilmemiştir.

Bu belirtilenlerden dolayı söz konusu raporlar Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 22.09.2005 tarihli ve Adlî Tabiplik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Uygulanacak Esaslar başlıklı Genelgesi ile İstanbul Protokolü'nde²⁰ belirtilen kurallara aykırı, eksik ve yetersizdir.

Bununla birlikte ilk dört raporda herhangi bir fiziksel bulgudan söz edilmezken, 31.03.2008 tarihli ve T.C. Adalet Bakanlığı Hakkâri Kapalı Ceza ve Tevkifevi Tabibi Yusuf Karakaş imzalı raporda, "*Hakkâri Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan C. E.'nin yapılan adlî muayenesinde, sağ dirsekte yumuşak doku yaralanmasına bağlı minimal ödem, sağ 4. ve 5. parmak distal falanks palmar yüzünde yumuşak doku erozyonu üzerinde kurutlanmış granülasyon dokusu,*" ifadeleri yer almaktadır.

Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı, 2008/544 Sor. 2008/417 K. numaralı "takipsizlik kararı"nda yukarıda değinilen son rapordaki ifadeleri dikkate almadan eksik ve yetersiz diğer raporları veri kabul ederek C. E.'nin gözaltına alınışı sırasında aşırı ve orantısız güç kullanan kamu görevlileri hakkında kovuşturmayaya yer olmadığı sonucuna varmıştır.

Yanı sıra Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı, mağdur/müşteki durumundaki C. E. ile anne ve babasının ifadelerini almamış; C. E.'ye karşı işlenen suç ve fiilleri tespit etmemiş; şüphelilerin tespitini yapmamış ve ifadelerini almamış; olayla ilgili tanıkları dinlememiş; diğer delil, belge ve evrakları da incelememiştir.

VII. Değerlendirme ve Sonuç

TİHV İnceleme Heyeti'nin yapılan tüm görüşmeler ve incelenen belgelerin ışığında "2008 Yılı Newroz kutlamaları" sırasında ve sonrasında Van, Hakkâri ve Yüksekova'da yaşanan olaylara ilişkin değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir:

¹⁷ Adalet Bakanlığı Adlî Tıp Kurumu Başkanlığı Hakkâri Şube Müdürlüğü'nün 108 ve 144 no'lu raporları.

¹⁸ Hakkâri Devlet Hastanesi 17114 no'lu Genel Adlî Muayene Raporu.

¹⁹ Hakkâri Devlet Hastanesi 17712 no'lu Genel Adlî Muayene Raporu.

²⁰ Birleşmiş Milletler, İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu.

1. Resmî makamlar kutlamaları dolaylı olarak yasaklamışlardır.

Olayların yaşandığı her üç kentte de "Newroz kutlamaları" için yasalara uygun şekilde tertip komiteleri oluşturulmuş ve kutlamaların yapılacağı yer ve tarih konusunda, resmî makamlara 10-15 gün öncesinden yazılı olarak bildirimde bulunulmuştur.

Tertip komiteleri, bildirimde bulunmakla yetinmeyip kutlamaların selameti için yetkililerle -özellikle de emniyet yetkilileriyle- diyalog içinde olmaya özen göstermişlerdir.

Yetkililerden, diyalog içinde olunanlar da dâhil olmak üzere kutlamalar için bildirimde bulunulan tarihlerden 48 saat öncesine kadar olumsuz hiçbir izlenim alınmamıştır. Tertip komiteleri, bu nedenle hazırlıklara tüm yoğunluğu ile devam etmişlerdir.

Resmî makamlar, tertip komitelerine, kutlamaların bildirimde bulunulan tarihlerde değil **21 Mart 2008 Cuma** günü yapılmasını uygun gördüklerini kutlama zamanından yaklaşık 48 saat önce tebliğ etmişlerdir.

Ancak, resmî makamların tebliğleri tertip komitelerinin bildirimde bulunduğu tarihlerden (Van ve Hakkâri için 22 Mart; Yüksekova için 23 Mart) en az 48 saat önce yapılmış ise de aslında resmî makamların uygun gördüğü kutlama tarihi olan 21 Mart gününden yaklaşık 24 saat öncesine (Van 19 Mart; Yüksekova 20 Mart; Hakkâri 20 Mart) denk düşmektedir.

Olayların gelişimine dair elde edilen veri ve bilgiler bir bütünlük içinde değerlendirildiğinde, resmî makamların her ne kadar "resmen" bir yasaklama tavrı içinde oldukları söylenemese dahi tertip komitelerinin mevcut hazırlıklarını iptal ederek yaklaşık bir gün sonrası için yeniden bir organizasyon yapmaya zorlanmaları, **resmî makamların dolaylı bir "yasaklama" iradesi içinde olduklarını düşündürmektedir.**

2. Resmî makamlar, kutlama gününü değiştirmek suretiyle yasaklamanın sonuçlarını da hazırlamışlardır.

Resmî makamların kutlamalar/olaylar öncesi bazı hazırlıklar yapmış olduğu görülmektedir: Hakkâri ve Yüksekova'ya Malatya, Kayseri, Bolu ve Konya gibi illerden takviye güvenlik gücü (Çevik Kuvvet) getirilirken, Van Emniyet Müdürlüğü de Belçika'dan ithal edilen plastik mermi atan silahlar edinmiştir.

Kutlama gününün olağanüstü bir durum ya da ikna edici makul bir gerekçe olmaksızın 21 Mart'a çekilmesiyle, özellikle, kutlamalar/olaylar öncesinde resmî makamlar tarafından yapılan hazırlık ve önlemler de hesaba katıldığında, **adeta "yasadışı" gösteri ortamının yaratıldığı ve bu ortama müdahale edecek takviye kuvvetin de sağlanmasıyla aslında yaşanan olaylara önceden zemin hazırlandığı kuşkusuz ciddi biçimde oluşmaktadır.**

3. Resmî makamlar, "düşünce ve ifade özgürlüğü" ile "toplanma ve gösteri özgürlüğü"nü ihlal etmişlerdir.

Gerek kutlamalara gerekse basın açıklamalarına olağanüstü bir durum ya da ikna edici makul hiçbir gerekçe olmaksızın izin verilmeyerek bir ülkede var olan demokrasinin düzeyinin en temel göstergelerinden olan **“düşünce ve ifade özgürlüğü”** ile **“toplama ve gösteri özgürlüğü”**nün kullanımının açıkça **engellendiği** sonucuna ulaşılmıştır.

4. Güvenlik güçleri aşırı/orantısız güç kullanmışlardır.

- Görüşme yapılan mağdurların (cezaevindeki mağdurlarla yapılan avukat görüşmeleri dâhil) tümünün anlatımları;
- Fiziksel ve ruhsal yönden tıbbî değerlendirmesi yapılan mağdurlarda saptanan fiziksel ve ruhsal bulgu ve tanılar;
- Diğer tanık anlatımları;
- Diğer gözlem heyetlerinin raporları;
- Olayların amatör kameralar ile çekilmiş görüntüleri ile ulusal ve yerel basında yer alan olaylarla ilgili haberler,

bir bütünlük içinde değerlendirildiğinde, tüm verilerin birbirini desteklediği ve uyum içinde olduğu görülmüş ve her üç kentte yaşanan olaylar sırasında güvenlik güçlerinin yakalama, gözaltına alma ve adli makamların huzuruna çıkarma görevinin ötesinde, **cezalandırma amacıyla, vahşice ve düşmanca olarak nitelenebilecek boyutta aşırı ve orantısız güç kullandığı** kanaatine varılmıştır.

5. Aşırı/orantısız güç kullanımı temel hak ve özgürlüklerin ihlâlüne neden olmuştur.

i. Yaşam hakkı ihlâli;

Olaylarda dört kişi yaşamını yitirmiştir.

Yaşam hakkı, kişinin diğer haklarını kullanılabilmesi için mutlak olarak korunması gereken en temel haktır. Demokrasilerde kamu gücünü kullananlar yaşam hakkını koruma konusunda herkesten daha fazla sorumludurlar.

Oysa olaylara dair elde edilen tüm veri ve bilgiler, güvenlik güçlerinin yaşam hakkını korumadığı gibi, açıkça ihlal ettiğini ortaya koymaktadır.

Resmî makamların açıklamalarına göre olaylar sırasında göstericiler lastik yakmış, slogan atmış, güvenlik kuvvetlerine taş atmış, yollara barikat kurarak trafiği engellemiştir. Bu eylemlerin hiçbiri ateşli silahlar ile müdahaleyi gerektirmediği halde güvenlik güçleri, gösterilere müdahale ederken gerçek ya da plastik mermi atan ateşli silahları hedef gözeterek ya da rastgele kullanmıştır.

TİHV'in 2007 Yılı tedavi ve rehabilitasyon faaliyetlerini kısaca değerlendirdiği 19 Şubat 2008 tarihli basın açıklamasında²¹ da

²¹ Bkz. http://www.tihv.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=1493&Itemid=31.

belirtildiği gibi plastik mermi atan silahlar ölümcül sonuçlar doğurabilmektedir.

Nitekim yapılan tıbbî muayene ve değerlendirmeler sonucu bazı mağdurlarda tespit edilen plastik mermi yaralanmalarına ait bulgular ve bu bulgulara ait fotoğraflar, plastik mermi atan silahların ciddi yaşamsal tehlike yarattığını ortaya koymaktadır.

ii. **İşkence yasağı ihlâli;** Van, Hakkâri ve Yüksekova'da yaşananlar "işkenceye sıfır tolerans" ifadesinin hiçbir karşılığı olmayan boş bir söz olduğunu bir kez daha çok açık biçimde ortaya koymuştur.

- Görüşme yapılan mağdurların (cezaevindeki mağdurlarla yapılan avukat görüşmeleri dâhil) tümünün anlatımları;
- Fiziksel ve ruhsal yönden tıbbî değerlendirmesi yapılan mağdurlarda saptanan fiziksel ve ruhsal bulgu ve tanılar;
- Diğer gözlem heyetlerinin raporları;
- Olayların amatör kameralar ile çekilmiş görüntüleri ile ulusal ve yerel basında yer alan olaylarla ilgili haberler,

bir bütünlük içinde değerlendirildiğinde tüm verilerin birbirini desteklediği ve uyum içinde olduğu görülmüştür. Gösterilere müdahale sırasında sokak ve açık alanlarda, göstericileri yakalama gerekçesiyle girilen ev ve işyerlerinde, gözaltına alış sırasında kişileri **cezalandırmak, korku ve gözdağı vermek, otoriteyi tesis etmek amacıyla işkence yapıldığı kanaatine varılmıştır.**

Burada, güvenlik güçlerinin son yıllarda giderek daha sık başvurduğu, adeta alışkanlık haline getirdiği, sokak ve açık alanlarda cezalandırmak ve otoriteyi tesis etmek amacıyla işkence uygulamaları üzerinde özellikle durmak gerekir.

İşkenceyi yapanlarla mağdurların kolektifleştirilmesi, dolayısıyla da "işkencenin öznesizleşmesine" yol açan bu tür uygulamalar, sorumluları tespit etmeyi zorlaştırmakta, cezasızlığa neden olmaktadır. İşkence ve kötü muamele uygulamalarının yaygınlaşması ve kitleselleşmesi anlamına gelen bu durum aynı zamanda otoriterleşmenin de bir göstergesidir.

Her üç kentte de güvenlik güçlerinin adeta gözaltına almaktan kaçınarak kişilere sokak ve açık alanlarda yönelttiği orantısız ve aşırı güç/şiddet **kitlesel ve faili meçhul işkence uygulaması niteliğindedir.**

Nitekim olayların kitlesel boyutuna kıyasla gözaltına alınan kişi sayısının azlığı -özellikle Yüksekova ve Hakkâri'de- bu açıdan değerlendirildiğinde dikkat çekicidir.

Yine mağdurların anlatım ve yakınmaları, yapılan tıbbî muayene ve değerlendirmeler sonucunda elde edilen fiziksel ve ruhsal bulgu ve tanılarla birlikte değerlendirildiğinde;

Van'daki olaylar sırasında gözaltına alınan bir kişinin maruz kaldığı travma sonucu **patlayan testisinin** gözaltı sürecinde

kaldırıldığı hastanede **alınmış olduğu** vakada açıkça görüldüğü gibi kişilere **gözetli mekânlarında da** organ kayıplarına yol açacak boyut ve şiddette **işkence yapıldığı kanaati oluşmuştur.**

- iii. **Konut dokunulmazlığı ihlâli;** Güvenlik güçlerinin göstericileri/şüphelileri takip etme gerekçesiyle ev ve işyerlerine izinsiz girmeleri nedeniyle kişilerin konut dokunulmazlığının ihlal edildiği;
- iv. **Mülkiyet hakkı ihlâli;** Yine güvenlik güçlerinin ev ve işyerlerine girişler sırasında ya da gaz bombası atılması sonucunda kapı ve camların kırılması, eşyalara zarar verilmesi; gösteri yapılan mahalle ve sokaklarda bulunan araçların cop ve dipçiklerle camlarının kırılması vb. hasarlar verilmesi sonucunda mülkiyet hakkının da ihlâl edildiği;
- v. **Ayrımcılık;** Sıralanan hak ihlâllerinin yanı sıra güvenlik güçlerinin, olaylara müdahale ederken, gözetli mekânlarında kişilere yönelttikleri, kişilerin ahlâkî değer, etnik-kültürel özellik ve siyasal görüş ve inançlarını hedef alan aşağılayıcı tutum, davranış, küfür ve hakaretlerle nefret söylemine varan bir ayrımcılık yapıldığı;
- vi. **Basın özgürlüğü ihlâli;** Özellikle Yüksekova'da olayları görüntülemeye çalışan basın mensuplarının tartaklanıp dövüldüğüne, kameralarının kırıldığına ilişkin elde edilen veriler ışığında; güvenlik güçlerinin olaylara müdahale sırasında basın mensuplarına yönelik olarak da güç kullandıkları ve görevlerini yapmalarını engellediği;

kanaatine ulaşılmıştır.

6. Maruz kaldıkları travmanın güçlü ve ilk şok edici etkisinden henüz kurtulamamış olan mağdurlar derin bir kaygı ve güven sorunu yaşamaktadır.

Görüşme yapılan tüm kişi ve kuruluşların beyanlarına ve diğer gözlem heyetlerin raporlarından güvenlik güçlerinin aşırı ve orantısız güç kullanımı nedeniyle yaralanan ya da yaşanan travmatik sürecin yol açtığı çeşitli fiziksel ve ruhsal yakınma ve rahatsızlıkları bulunan çok sayıda mağdur olduğu anlaşılmaktadır.

Ancak, sivil toplum kuruluşları tarafından yaygın duyurusu yapıldığı halde, hatta destek ve tedavi hizmeti alabilecekleri belirtilmesine karşın mağdurların büyük bir bölümü heyetimiz ile görüşmeye gelmemiştir.

Ayrıca mağdurların tıbbî değerlendirmeleri yapılırken bazılarının sağlık durumlarının taşıdığı ciddiyete rağmen ve olayların üzerinden günler geçtiği halde sağlık kurumlarına gitmeyip tedavilerini kendi imkânları ile gerçekleştirmeye çalıştıkları saptanmıştır.

Bu durum, kişilerin olayların üzerinden iki hafta geçmesine karşın maruz kaldıkları travmanın güçlü ve ilk şok edici etkisinden henüz kurtulamadıkları, derin bir kaygı ve güven sorunu yaşamakta olduklarının bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

7. Resmî makamlar, hekimleri tıp mesleğinin etik ilkelerine, uluslararası standartlara, Sağlık, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarının genelgelerine aykırı davranmaya yöneltmiştir.

Mağdur ve tanık anlatımlarına göre, Hakkâri’de gözaltında alınan kişi sayısının fazla olduğu gerekçesiyle gözaltı prosedürü gereği yapılması zorunlu olan tıbbî kontroller için kişiler hastanelere götürülmemiş; aksine doktorlar gözaltı birimlerine getirilmiştir. Böylelikle hekimlik mesleğinin etik ilkelerine, İstanbul Protokolü’ne, Sağlık, Adalet ve İçişleri Bakanlıkları’nın genelgelerine aykırı davranılmıştır.

Ayrıca, C. E.’ye ait “Adlî Muayene Raporları”;

Raporlarda mağdurun kısmen soyulduğuna dair ibare bulunduğu halde, vücudun soyulmamış bölgelerini de kapsar biçimde, “vücudunda darp ve cebir izi yoktur” şeklinde nitelemelerin bulunması;

Raporlarda mağdurun kişisel tıbbî öyküsüne, olay öyküsüne, mağdurun kendi anlatımı ile yapılanların ne zaman, ne kadar süreyle, ne şekilde yapıldığına yer verilmemesi;

Muayene sırasındaki tüm fiziksel ve ruhsal yakınma ve bulguların tespit edilmemiş olması;

Ayrıca diğer uzmanlık alanlarının değerlendirmeleri ve gerekli tetkikler ile ruhsal inceleme ve sonuçlarına da yer verilmemiş olması nedeniyle Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün 22.09.2005 tarihli ve Adlî Tabiplik Hizmetlerinin Yürütülmesinde Uygulanacak Esaslar başlıklı Genelgesi ile İstanbul Protokolü’nde belirtilen kurallara aykırı, eksik ve yetersizdir.

8. Resmî makamların güvenlik güçlerinin olaylardaki rol ve sorumluluğuna yaklaşımı kaygı vericidir.

Hakkâri Cumhuriyet Savcılığı, C.E. adlı çocuğa yönelik işkence ve kötü muamelede bulunan görevliler hakkında takipsizlik kararı vermiştir. Yakalama sırasında sivil polisler tarafından çocuğun kolunun tehlikeli biçimde büküldüğünü gösteren video görüntüleri tüm dünya tarafından izlendiği halde savcılığın “patolojik bulgu bulunmadığı” gerekçesi ve adlî muayene raporunda yer alan “polisten şikâyetim yok, dedi” ibaresine dayanarak takipsizlik kararı²² vermesi, yetkililerin olaylara ve güvenlik güçlerinin neden oldukları zararlarla ilgili maddî gerçeğin ortaya çıkartılması süreçlerine yaklaşım biçimleri açısından son derece kaygı verici bir örnektir.

9. 2-4 Nisan 2008 tarihlerinde Van, Yüksekova ve Hakkâri’de gerçekleştirilen incelemelerin ardından ikisi çocuk, biri yetişkin olmak üzere üç mağdur TİHV’e başvuru yapmıştır.

Yaşadıkları travmatik süreç ve maruz kaldıkları işkence uygulamaları nedeniyle çeşitli fiziksel ve ruhsal yakınmaları bulunan üç kişi için gerekli fiziksel ve ruhsal tedavi ve rehabilitasyon hizmeti TİHV birimleri tarafından koordine edilmiştir.

²² Hakkâri Cumhuriyet Savcılığı’nın 2008/544 S. ve 2008/417 K. nolu takipsizlik kararı.

Söz konusu tedavi ve rehabilitasyon sürecinde elde edilen veri ve bulgular, kişilerin "insan eliyle oluşturulmuş fiziksel ve ruhsal travmaya" maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Tıbbî olarak ulaşılan bu sonuç, raporumuzda yer alan değerlendirme ve kanaatleri destekler mahiyettedir.

Sonuç olarak;

Van, Hakkâri ve Yüksekova'da 22, 23 ve 24 Mart 2008 tarihlerinde Newroz kutlamaları ve sonrasında meydana gelen olayların bilançosu çok ağırdır.

Söz konusu olaylar nedeniyle dört kişi yaşamını yitirmiş, 35'i güvenlik görevlisi olmak üzere yüzlerce kişi yaralanmış, en az 34'ü 18 yaşından küçük olmak üzere toplam 249 kişi gözaltına alınmış, en az 10'u 18 yaşından küçük olmak üzere toplam 71 kişi tutuklanmıştır.

Van, Hakkâri ve Yüksekova'da yaşayan yurttaşlarımız, olaylar sırasında başta yaşam hakkı, işkence yasağı olmak üzere, düşünce ve ifade özgürlüğü, toplanma ve gösteri özgürlüğü, basın özgürlüğü, konut dokunulmazlığı ve mülkiyet hakkı ihlallerine maruz kalmıştır. Bütün bunların yanı sıra yurttaşlarımız, güvenlik güçlerinin, ahlâkî değer, etnik-kültürel özellikler ile siyasal görüş ve inançları hedef alan tutum, davranış, küfür ve hakaretleri nedeniyle nefret söylemine ve ayrımcılığa maruz kalmıştır.

Bütün bu olanlar yurttaşlar üzerinde, adeta bir halk sağlığı sorunu olarak nitelenebilecek boyutta yaygın ve ağır bir travmatik etki yaratmıştır. Özellikle yapılan görüşmeler sırasında düzenli bir işi ve aile yaşamı olan memur statüsünde çalışan kişiler dâhil hemen herkesin yaşanan travmanın etkisinden kurtulamadıklarını; büyük bir çaresizlik ve çikışsızlık duygusuna kapıldıklarını vurgulamaları; benzeri olayların tekrar yaşanması halinde çoluk çocuk yollara düşüp en yakındaki ülke neresi ise dağ tepe yürüyerek oraya ulaşmaya çalışmak dışında kendilerine herhangi bir alternatifin bırakılmadığını belirtmiş olmaları bu açıdan önem taşımaktadır.

Kişinin iyilik hali biyo-psiko-sosyal bütünlüğünün korunmasıdır. Devletlerin de temel görevi yurttaşlarının "iyilik halini" bozacak herhangi bir eylemde bulunmamaktır. Dahası bu iyilik/bütünlük haline yönelik dışarıdan gelecek risklere karşı kişinin kendisini koruyabileceği gerekli koşulları sağlamak ve önlemleri almak da devletlerinin pozitif yükümlülüğünden kaynaklanan bir gerekliliktir. Bunun gerçekleşmediği durumlarda ise devletler, sorumluların saptanması ve cezalandırılması için derhal harekete geçme ve olayın etkin biçimde soruşturulmasını sağlamakla yükümlüdür.

Maalesef resmî makamlar, Van, Hakkâri ve Yüksekova'da Newroz kutlamaları nedeniyle gerçekleşen olaylar sonucunda bu kentlerde yaşayan yurttaşların iyilik/bütünlük hallerinin korunması yönünde gerekli koşulları sağlayamamış ve önlemleri alamamıştır.

Bu bakımdan Van, Hakkâri ve Yüksekova'da 22, 23 ve 24 Mart 2008 tarihlerindeki Newroz kutlamaları sırası ve sonrasında gerçekleşen tüm hak ihlallerinin etkin biçimde soruşturulması; ihmal ve sorumluluğu olanların görevden alınıp en kısa zamanda yargı önüne çıkarılmaları ve cezalandırılmaları; mağdurların fiziksel ve ruhsal tedavi ve rehabilitasyonlarının gerçekleştirilmesi; maddî, manevî kayıp ve zararlarının tazmin edilmesi yurttaşların biyo-psiko-sosyal bütünlüklerini tekrar sağlamalarına olanak tanıyacak, dolayısıyla da bireysel ve toplumsal genel bir iyilik halinin tesisine yönelik bir adım olabilecektir.

7-8 polis tarafından cop ve kalaslarla dövülmüş. Sol parietal bölgede birbirine yakın 7-8 santimetrelık 2 adet sütüre (dikilmiş) edilmiş skalp (kafatası) kesisi.

Sağ kalçada "plastik mermi" yaralanması sonucu yaklaşık 10 santimetre uzunluğunda ameliyat skarı (yarası).

Sağ omuzda "plastik mermi" yaralanması. Yukarıdaki fotoğrafta yaklaşık 2.5 cm çapında mermi giriş yeri. Alttaki fotoğrafta görülen sütüre edilmiş kesi ise merminin çıkarıldığı yer. Kişi gözüne alınma endişesi ile yedi gün boyunca doktora gitmemiş.

Sol el bileği yaklaşık 15 cm uzunluğunda bir bezle sarılmış. El bilek hareketlerinde ciddi duyarlılık ve kısıtlılık var. Sağ el 4. ve 5. parmaklarda deformite ve hareket kısıtlılığı var. Yumruk yapamıyor. Falanks Fraktürü (?)

Plastik mermi yaralanması. Sol Clavicula civarında yaklaşık 10 cm'lik ameliyat skarı var. Sol omuz hareketleri hassas.